norden

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

www.norden.org

NORDISKE ARBEJDSPAPIRER

N O R D I C W O R K I N G P A P E R S

Nordisk Børnerettighedsseminar

Børnekonventionen 25 år – hvor langt er vi kommet i Norden?

Nordisk Børne- og Ungdomskomité (NORDBUK)

<http://dx.doi.org/10.6027/NA2014-931>
NA2014:931
ISSN 2311-0562

Dette arbejdspapir er udgivet med finansiel støtte fra Nordisk Ministerråd. Indholdet i arbejdspapiret afspejler dog ikke nødvendigvis Nordisk Ministerråds synspunkter, meninger, holdninger eller anbefalinger.

2014

NORDISK BØRNERETTIGHEDSSEMINAR

Børnekonventionen 25 år – hvor langt er vi kommet i Norden?

SEMINARSAMMENFATNING

28.10.2014 kl. 08:00 – 09:30

Stockholm, Sveriges riksdag,
Mittpolen

Arrangør: Nordisk Børne- og
Ungdomskomiteé (NORDBUK)

NORDISK BØRNERETTIGHEDSSEMINAR

Børnekonventionen 25 år – hvor langt er vi kommet i Norden?

I år 2014 fejrer FN's Børnekonvention 25 års jubilæum. Alle de nordiske lande har ratificeret Børnekonventionen og arbejder på forskellige måder med at fremme børns rettigheder.

I forbindelse med Nordisk Råds session i Stockholm den 28.-30. oktober 2014 afholdt Nordisk Børne- og Ungdomskomité, NORDBUK, et seminar for at belyse arbejdet med Børnekonventionen og børns rettigheder i de nordiske lande samt Grønland, Åland og Færøerne.

Udgangspunktet for seminaret var at rejse spørgsmålene: *Hvor står vi i dag? Hvilke udfordringer står vi overfor i fremtiden? Hvad kan vi lære af hinanden i Norden?*

De nordiske lande blev repræsenteret af Fredrik Malmberg, Toumas Kurttila og Margret Maria Sigurðardóttir, som er børneombudsmænd i henholdsvis Sverige, Finland og Island. Norge blev repræsenteret af børneombudsmanden Anne Lindboe, mens Danmark blev repræsenteret af formanden for Børnerådet, Per Larsen.

Grønlands Børnerettighedsinstitution MIO og, Børnetalskvinde Aaja Chemnitz Larsen var forhindret i at deltage, men sendte efterfølgende information om situationen i Grønland og deres rekommandationer til, hvordan børn og unges rettigheder kan fremmes. Denne besked ses i slutningen af rapporten.

Lisa Ericson fra UNICEF i Sverige fungerede som moderator under seminaret.

Seminaret havde deltagelse af cirka 50 repræsentanter for en bred vifte af aktører indenfor børn- og ungeområdet i Norden, der til slut havde mulighed for at stille børneombudsmændene og formanden for Børnerådet spørgsmål.

Denne rapport er en overordnet sammenfatning af, hvad de forskellige repræsentanter fra de nordiske lande fortalte om de enkelte landes forhold til Børnekonventionen, det nordiske samarbejde samt landenes fokuspunkter i det fremtidige samarbejde.

Efter seminaret blev der udarbejdet en video med interviews af nogle af deltagerne på seminaret. Citater fra denne ses til slut i rapporten.

Videoen kan findes på Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds netsted:

<http://www.norden.org/da/aktuelt/video>

INTRODUKTION

Eygló Harðardóttir, Islands social-, bolig- og samarbejdsminister, åbnede seminaret med en kort introduktion. Nedenstående er hovedpunkterne fra hendes præsentation.

Norden skal være det bedste sted at leve for børn og unge, men der findes mange børn og unge, som ikke bliver tilgodeset i Norden, og mange som ikke kender deres egne rettigheder. Målsætningen for det nordiske samarbejde er at fremme børn og unges rettigheder, og det er vigtigt, at man lærer af hinanden i Norden.

BØRNEKONVENTIONEN I NORDEN

Seminaret blev indledt med en diskussion af Børnekonventionens status i de nordiske lande. Hovedpunkterne fra landenes beretninger er sammenfattet i nedenstående afsnit.

SVERIGE

Børnekonventionen har stor betydning, da den filosofisk set har ændret synet på børn. Den har bidraget til forståelsen af, at man er et rigtigt menneske fra lige fra fødslen, og at børn derfor også har rettigheder.

De nordiske lande har et ansvar for børns rettigheder. Børnekonventionen har fået en del kritik for at være for svær at efterleve og inkorporere i lovgivningen. Børnekonventionen skal have en pædagogisk effekt for børn og unge. De enkelte paragraffer bør fremstå tydeligere, således at det fremgår, hvad konventionen betyder i praksis.

Der er ulighed blandt børnene i Sverige, hvor nogle har det godt og andre har det rigtig svært. Der skal være en nultolerance når det kommer til mistrivsel af børn.

NORGE

Børnekonventionen er en del af lovgivningen, og den har en fremtrædende placering i den norske lovgivning. Dette kommer til udtryk i, at børnene bliver hørt, og at der er et øget fokus på børns rettigheder.

Børnekonventionen bruges mere og mere i domstolene, men den er dog alligevel lidt diffus, og det er svært at tyde, hvad den betyder i praksis.

Der er i Norge i højere grad kommet fokus på, at børn også skal høres. Desuden er der mere direkte dialog med de unge, og man er begyndt at se på børn på samme måde som man ser på voksne.

På trods af de store fremskridt i børns velfærd, findes der stadig børn der bliver udsat for vold. Norge ønsker, at de nordiske lande skal gå sammen for at vise, at vold mod børn er helt uacceptabelt.

ISLAND

I Island har der været restriktioner i lovgivningen, således at det har været svært at inkorporere Børnekonventionen i en lovmæssig sammenhæng. Det er dog nu lykket at gøre den til en del af lovgivningen, hvilket der er stor tilfredshed med i Island. Alligevel kritiseres Børnekonventionen også her for at være for diffus.

I Island mener man, at børn skal blive mere bevidste om deres rettigheder og have mulighed for at klage, hvis disse overtrædes.

FINLAND

I Finland giver regeringen udtryk for, at det er op til den enkelte, om man følger Børnekonventionen, og den er således ikke inkorporeret i lovgivningen. Derudover har børnene heller ikke mulighed for at klage.

Børnekonventionen skal være mere præcis, således at børn kan forstå den.

I Norden har man overordnet set samme værdigrundlag, men i Finland er der stor debat om, hvad der er til barnets bedste. Det er et værdibaseret spørgsmål, men også et rationelt spørgsmål. Det er vigtigt at se på, hvilke rationelle resultater landenes arbejde på børn- og ungeområdet medfører.

Der mangler viden om, hvordan børn under 6 år trives, og det er nødvendigt, at der kommer mere fokus og dialog på dette område.

DANMARK

Børnekonventionen er ikke inkorporeret i lovgivningen i Danmark, men et flertal af fagfolk anbefaler, at den inkorporeres. Den kan ikke bruges, når den ikke er en del af lovgivningen og parthaverne ikke kan stilles til ansvar for den.

Det er vigtigt, at Børnekonventionen afspejler, hvilke overvejelser man har gjort sig, når det gælder hensynet til børnenes velfærd.

Man har i Danmark praktiseret gode initiativer, men decentraliseringen har skabt problemer. Derfor har regeringen strammet op på området og praktiserer nu et mere centralt tilsyn.

En opgave på børneområdet er hele tiden at have fingeren på pulsen, når det gælder børnenes trivsel. De skal inddrages, og man skal lytte til dem. I Danmark findes der eksempelvis et stort børnepanel, hvor der er fokus på, at børnene er i dialog med deres omgivelser og sætter ord på deres tilværelse.

Det er problematisk, at børnene ikke selv kender deres rettigheder og ikke har en direkte klagemyndighed.

Vold mod børn er et stort problem, som man i Norden burde samarbejde om. Dette gælder også på kommunalt niveau, hvor der skal diskuteres børnepolitik.

SPØRGSMÅL FRA SALEN

Hvad kan politikerne gøre for at fremme børns rettigheder?

Sverige

Det er vigtigt, at der lyttes til børnene og stilles direkte spørgsmål til dem, for at forstå, hvordan de har det og hvad de har brug for.

Danmark

Man skal betragte børn som deres egen ekspert og derfor skal man være i direkte dialog med dem. Man bør sende et signal til omverdenen om, at man tager børnene alvorligt og samtidig sprede dette budskab.

Finland

Det nordiske samarbejde fungerer godt, men der er brug for en dybere forståelse af hinanden. Det kunne være interessant at finde ud af, hvad børn og unge mener om det nordiske samarbejde. Det er også væsentligt at have et stærkere fokus på, hvad der er vigtigt at gøre.

Under spørgetiden meddelte Færøernes nordiske samarbejdsminister, at Færøerne i 2014 fik sin første børneombudsmand, som børn også kan klage til.

KOMMENTARER FRA BØRNERETTIGHEDSINSTITUTIONEN MIO I GRØNLAND

Børnerettighedsinstitutionen MIO i Grønland var forhindret i at deltage i seminaret og efterfølgende sendte børnetalskvinde Aaja Chemnitz Larsen derfor nedenstående besked:

Min besked til Nordisk Ministerråd og til beslutningstagere i Norden er følgende:

Knap 30 % af befolkningen i Grønland er børn og blandt disse børn lever 1/3, eller hvad der svarer til 5.000 børn, med svære sociale problemstillinger tæt på livet. For mange børn er omsorgssvigt, vold, seksuelle overgreb og selvmordstanker en del af hverdagen. Det kan vi ikke acceptere.

Grønlands Børnerettighedsinstitution, MIO, arbejder for, at børn kender deres rettigheder, men at de og de voksne omkring dem også klædes på til at kunne handle når rettighederne krænkes. MIO opfordrer til, at FN's Børnekonvention skrives ind i sin fulde ordlyd i grønlandsk lovgivning, og at børn får mulighed for at klage, både nationalt og internationalt.

Der er ikke tid til mere snak, vi er nødt til at handle.

En sikring af børns rettigheder kræver en politisk prioritering og en klar, målrettet plan for at lukke gabet mellem konvention og lov samt gabet mellem lov og praksis. Vores love er i orden, men vi lever ikke op til vores lovgivning. Det koster, men vi har ikke råd til at lade være. En skadet barndom varer et helt liv og koster os i sidste ende langt flere midler.

Mit håb er, at alle børn i Grønland og i Norden oplever en barndom som er tryk og god. På den måde kan de lære og udvikle sig.

Alle børn har ret til en god og tryk barndom.

SAMMENDRAG FRA VIDEOINTERVIEWS

EYGLÓ HARÐARDÓTTIR – ISLANDS SOCIAL-, BOLIG- OG SAMARBEJDSMINISTER

Seminaret belyste, at det er vigtigt, at børn kender deres rettigheder, da der er mange børn i Norden som ikke kender dem.

Børn skal beskyttes mod vold, mobning, seksuelle overgreb og misbrug, hvilket er noget der skal samarbejdes om i Norden. Der gøres ikke tilstrækkeligt i dag – børns vilkår kan gøres meget bedre.

ELÍN HIRST – MEDLEM AF NORDISK RÅDS MEDBORGGER- OG FORBRUGERUDVALG

Resten af verden ser på Norden som frontløber i kampen for børns rettigheder. Det er dog ikke tilstrækkeligt, at det står nedskrevet, og at der snakkes om det.

Det vigtige er, at børn skal kende deres rettigheder, og at der skal lyttes til dem. Det er samtidig vigtigt, at Børnekonventionen bliver en del af lovgivningen på alle områder i samfundet.

PER LARSEN – FORMAND FOR BØRNERÅDET I DANMARK

Norden kan forstærke børns rettigheder og bekræfte børn i, at de også har en stemme ved i fællesskab at sørge for at udbrede budskabet til alle, der beskæftiger sig med børn.

Det gælder i første række forældrene, men også alle de fagprofessionelle, der i samtlige forvaltninger har noget med børn at gøre. De skal have forståelse for, at børnene også har ret til at blive hørt, at børnene har en stemme, og at børnene har rettigheder som de skal varetage. Dette budskab er vigtigt at få indført i samtlige politikker fra top til bund.

TOUMAS KURTTILA – BØRNEOMBUDSMANDEN FRA FINLAND

Det vigtigste spørgsmål er, hvad barnets bedste er.

Det vil være til gavn for det nordiske samarbejde, at både de fælles værdier og forskelle i de nordiske børns baggrunde defineres. På den måde vil man kunne se, hvad det nordiske samarbejde består af, og hvilke værdier der binder landene sammen. Dette vil også have en signalværdi i forhold til lande udenfor Norden.

INGER ASHING – RED BARNET, SVERIGE

Seminaret har belyst, at børneombudsmændene i de forskellige lande har de samme udfordringer og de samme fokuspunkter, hvilket kan styrke det nordiske samarbejde.

Det er vigtigt, at alle lande ratificerer deres tillæg til Børnekonventionen sådan, at børnene opnår en ret til at klage.

Der skal sættes ind mod vold mod børn, og der skal etableres velfungerende systemer, hvor man lytter til børnene.

ANNE LINDBOE – BØRNEOMBUDSMAND I NORGE

Norden er frontløber, når det gælder arbejdet med børns rettigheder, og det er vigtigt, at denne position bevares.

Alle lande i Norden skal inkorporere Børnekonventionen i lovgivningen, og børn i alle lande skal have mulighed for at klage, hvis deres rettigheder bliver krænket.

Der skal en stor og fælles nordisk indsats til mod vold mod børn.

FREDRIK MALMBERG – BØRNEOMBUDSMANDEN I SVERIGE

Norden har længe haft en fremtrædende placering, når det gælder børns rettigheder, men tempoet er gået ned i de senere år.

Norden skal styrke Børnekonventionens retslige position i de nordiske lande, og her kan man lære meget af Norge, hvor Børnekonventionen står stærkt i lovgivningen.

Nu er det muligt at ratificere tillægsprotokoller til Børnekonventionen, og det handler om, at børn selv skal kunne klage til FN's Børnekomité. Næsten 50 lande udenfor Norden har underskrevet og ratificeret dette.

THORGNÝ ARWIDSON – UNGDOMMENS NORDISK RÅD

Børnekonventionen skal indgå i loven, både i Sverige og Danmark, hvor den endnu ikke indgår.

Alderen for stemmeret skal sænkes til 16 år i Norden.

Der skal indføres de samme menneskerettigheder for alle borgere i Norden, der skal lyttes til børnene, og de skal have en reel magt.

ANNIKA OLSEN – FÆRØERNES NORDISKE SAMARBEJDSMINISTER

Det er vigtigt, at man i Norden arbejder tæt sammen om børns rettigheder og deler erfaringer med hinanden.

Færøerne har nu fået vores første børneombudsmand, og det er utrolig vigtigt for Færøerne, at børn har en tryk og god barndom, da dette udgør fundamentet for selve mennesket.

Mange børn udsættes for seksuelt misbrug og vold, og det er vigtigt, at der sættes ind i forhold til disse problemer, og politikerne skal sætte flere ressourcer af til dette område.

På Færøerne har man skærpet underretningspligten, både for almindelige borgere og for fagfolk.

Vi har brug for mere information om, hvad det gør ved et barn at være blevet udsat for seksuelt misbrug og vold igennem barndommen. Derudover skal man ikke tabuisere området, men snakke om det, så det bliver lettere for børn at tale om deres problemer.